

Maade kunde findes holdbart; det maatte fra den lovgivende Magts Standpunkt betragtes som en saadan Vilkaarlighed, at det maatte stemples som en reen Uretfærdighed. Nu vil jeg for et Øieblik sætte, at den foreslaaede Lov om Bøndergaardenes tvungne Overgang fra Fæste til Selveiendom virkeligen kom ud. Hvad vilde saa ssee? Troe de Herrer, at det da vilde være let at holde ude, hvad jeg før tillod mig at betegne ikke blot som for Tiden uigjen-nemføtteligt, men som i sig selv ubegrundet, som vilkaarligt og uretfærdigt? Jeg tilstaaer, at heri ligger en af mine store Betænkkeligheder ved overhovedet at gaae ind paa en tvungen Afsløsning af Fæsteforholdet. Jeg maa bede erindret, at Forskjellen mellem Gaarde og Huse stundom kan være temmelig fin; det forholder sig ikke saaledes, at denne Forskjel ubetinget beroer paa, om Jordtilliggendet er 1 Tønde Hartkorn eller derunder. Tilliggendet kan være 1 Tønde Hartkorn eller Noget derover, og Stedet dog ingen Gaard være, men kun et Huus, idet Egnens Skif, Maaden, hvorpaa det enkelte Sted i en lang Række notorisk har været betragtet, og andre Omstændigheder der ved tillige kunne komme i Betragtning. Og selv den sædvanlige Grænse af 1 Tønde Hartkorn er jo, efter sin Natur, reent vilkaarlig. Maatte det da ikke gjøre en uheldig Virkning, om vi aabnede Afgang til en tvungen Afsløsning af Gaardfæstet, men derimod ikke toge, ikke kunde tage Husene med? at en Huusmand med 7½ Skjæpper Hartkorn skulde see sig udelukket fra den Berettigelse til at fordre sit Sted overladt til Eiendom, som hans Nabo med 8 eller 8½ Skjæpper ved Evangsloven erholdt, men hvortil denne iøvrigt tidligere ligesaa lidt havde nogen Ret, som hiin? og det, skjøndt der er mangfoldige Huse, som ere bortfæstede paa Livstid, uden at der paahviler dem den mindste Fæstetvang. Det kan ikke feile, at der herved vilde opprækkes en stor og en meget betænkkelig Misfornøielse hos hiin Klasse af Landbefolkningen. Og, uagtet jeg forudsæer, at denne Uttring ikke vil behage, tillader jeg mig at spørge, om man ikke troer, at der heri vil kunne findes et ganske overordentligt brugbart Agitationsmiddel (Tscherning: Der kan Frivillighed træde imellem ). Jeg holder mig over-

bevist om, at, hvis vi gaae ind paa denne Lov, saa vil Sagen stille sig saaledes, at det bliver, jeg vil ikke sige: umuligt, men meget vanskeligt at undgaae derefter og som Følge deraf at komme langt videre. Dette Mere, der allerede nu bestemt kan betegnes som Noget i sig urigtigt, vilkaarligt og uretfærdigt, vilde det da ialtsald kun blive muligt at holde ude igjennem store Vanskeligheder og ved at sætte sig ud over en ikke ubegrundet Misstemning og Misfornøielse hos Huusmandsklassen. Denne uheldige Indflydelse paa den talrige Huusmandsklasse, en vistnok ikke let udeblivelig Følge af Foranstaltningen, vilde jeg allerede i og for sig ansee som en Ulykke, og det lader sig neppe forudsee, om ikke dog ogsaa den ovenantvandede yderligere Følge senere vilde kunne ligesom paatrænge sig gjennem en tiltagende Misfornøielse, som Evangsloven selv havde fremkaldt. Men det forekommer mig, at man da, ligeledes fra denne Side betragtet, kunde finde nogen Betænkkelighed ved overhovedet at gaae ind paa en Foranstaltning, der med Føie kan berygtes at ville lede til slige Resultater. Det kan iøvrigt vel fortjene at bemærkes, og bør ikke oversees, at den Evang, som man nu vil gjøre gjældende mod Godsæierne, vilde i sin Tid, naar man gif videre i den ovennævnte Retning, ligesaavel vende sig i mod Gaardmændene. Heller ikke sige man, at jeg her har malet paa Bæggen, som en æret Rigsdagsmand for nogen Tid siden i Anledning af en anden Talers Foredrag yttrede. Hvad jeg her har sagt er ikke Andet, end hvad der ligesom frem er begrundet i Forholdene og i den menneskelige Natur, og, hvis man skulde have Tvivl i saa Henseende, saa troer jeg, at jeg, uden at behøve at søge mine Hjemmelmænd langt borte, vil være istand til at besvære Rigtigheden af mine Forudsætninger.

Jeg skal tillade mig at bringe i Erindring nogle enkelte Uttringer, som ere faldne fra flere ærede Rigsdagsmænd her i Salen. Den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 1ste District (B. Christensen) yttrede saaledes i Mødet den 6te Marts 1851, idet han udtalte sig om det oprindelige Lovforslag, som da var forelagt af den ærede Rigsdagsmand for Maribo Amts 4de Valgfreds (Monrad), blandt Andet Føl-